

SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Zapis stenograficzny
(122)

9. posiedzenie
Komisji Praw Człowieka
i Praworządności
w dniu 22 lutego 2006 r.

VI kadencja

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (druk nr 74).
2. Rozpatrzenie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk nr 75).

(Początek posiedzenia o godzinie 13 minut 10)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Zbigniew Romaszewski)

Przewodniczący Zbigniew Romaszewski:

Przepraszam za opóźnienie, ale dzisiaj wróciłem z Berlina i muszę powiedzieć, że w związku ze swoją peregrynacją po prostu zasnąłem i za późno mnie obudzono.

Proszę państwa, otwieram posiedzenie Komisji Praw Człowieka i Praworządności.

Przedmiotem naszego posiedzenia są dwie nowelizacje: kodeksu postępowania karnego i kodeksu postępowania cywilnego. Jeżeli chodzi o kodeks postępowania karnego, to sprawa wiąże się z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego i dotyczy ustalania kosztów ekspertyz i innych procedur związanych z postępowaniem. Druga nowelizacja, która dotyczy kodeksu postępowania cywilnego, wprowadza nową instytucję, mianowicie instytucję egzekucji na podstawie europejskiego tytułu egzekucyjnego, obowiązującego w Europie. Może zaczniemy od bardziej złożonej kwestii, dotyczącej europejskiego tytułu egzekucyjnego. Wobec tego poproszę kogoś z państwa o zabranie głosu.

Proszę bardzo, Panie Ministrze.

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości
Krzysztof Józefowicz:**

Panie Przewodniczący! Panie i Panowie Senatorowie!

W dniu 21 stycznia 2005 r. weszło w życie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady o ustanowieniu Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych. Przepisy te stosuje się od 21 października 2005 r. Rozporządzenie to przewiduje, że orzeczenia sądowe i inne tytuły w postaci ugód, dotyczące tak zwanych roszczeń bezspornych, pochodzące z jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej mogą być wykonywane w każdym innym państwie członkowskim w taki sam sposób jak w państwie, w którym ten tytuł został wydany. A więc główny sens tej instytucji polega na tym, że omija się, nierzadko długotrwałą, procedurę uznania i stwierdzenia wykonalności orzeczenia w innym kraju.

Rozporządzenie ma charakter samowykonalny i stosuje się je bezpośrednio w każdym kraju członkowskim, jednak istnieje potrzeba wprowadzenia sposobu regulacji tego zagadnienia poprzez stosowną nowelizację kodeksu postępowania cywilnego. W tym kierunku właśnie zmierzają propozycje zawarte w przedstawionej ustawie. Proponuje się, aby te przepisy, niezbędne lub pożądane z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania rozporządzenia, wprowadzić do kodeksu postępowania cywilnego, gdyż wydaje się, że to jest jedyny akt prawny, w którym takie rozwiązanie mogłoby się znaleźć.

Przedłożona ustawa przewiduje dostosowanie naszej procedury do przepisów rozporządzenia. To usprawni zaopatrywanie wydawanych w Polsce orzeczeń w zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego. Zgodnie z proponowanym rozwiązaniem organem właściwym do wydania europejskiego tytułu byłby sąd rejonowy, który orzekałby w składzie jednoosobowym. Ustawa wprowadza do polskiej procedury standard w zakresie pouczeń udzielanych przez sąd. Dodaje się § 2 w art. 206. Oczywiście to unormowanie odnosiłoby się nie tylko do zagadnień dotyczących europejskiego tytułu egzekucyjnego, lecz do wszelkich sytuacji związanych z postępowaniem cywilnym.

Zaproponowane zmiany przewidują możliwość uchylecia postanowienia o wydaniu zaświadczenia, gdy okaże się, że było ono oczywiście bezzasadne. Wprowadziliśmy tu, rzecz jasna, możliwość zaskarżenia takiego orzeczenia wydanego przez sąd. To rozwiązanie wynika wprost z treści rozporządzenia. Rozpatrywana ustawa określa również reguły właściwości sądu i niektóre aspekty procedury przy wydawaniu przewidzianych w rozporządzeniu zaświadczeń o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu egzekucyjnego opatrzonego zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego.

Ustawa reguluje kwestie związane z zagranicznymi orzeczeniami, które w innych krajach członkowskich Unii Europejskiej zostały opatrzone zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego. Przewiduje się, że orzeczenia, ugody wydane w innych krajach Unii Europejskiej i opatrzone w tych państwach zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego będą automatycznie tytułami egzekucyjnymi i dla wykonania w Polsce będzie konieczność tylko zaopatrzenia ich w klauzulę wykonalności, a więc sprawdzane będą tylko pod względem formalnym, a nie merytorycznym.

W rozpatrywanej ustawie znalazły się również regulacje dotyczące sytuacji, w których w toku egzekucji prowadzonej w Polsce na podstawie zagranicznego orzeczenia dłużnik przedstawi zaświadczenie o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu wystawionego w innym państwie członkowskim. Proponuje się, aby następstwem przedstawienia takiego zaświadczenia było umorzenie postępowania przez organ egzekucyjny bądź zawieszenie, bądź ograniczenie postępowania egzekucyjnego w zależności od treści tego zaświadczenia.

Ustawa reguluje również kwestię odmowy wykonania obcego orzeczenia, które zostało opatrzone zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego, a które jest nie do pogodzenia z innym, wcześniejszym orzeczeniem. Tutaj przewiduje się drogę powództwa, które mógłby wytoczyć dłużnik. Odmowa takiego wykonania miałaby skutek pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, czyli byłaby to instytucja znana już w naszej procedurze cywilnej.

Omawiana ustawa ma duże znaczenie społeczno-gospodarcze. Umożliwi prawidłowe stosowanie w Polsce rozporządzenia nr 805/2004 i pełne wykorzystanie możliwości, jakie stwarza rozporządzenie w dziedzinie wzajemnego uznawania i wykonalności orzeczeń. W konsekwencji powinno to ułatwić obywatelom polskim, a zwłaszcza przedsiębiorcom, wykonywanie naszych orzeczeń w innych państwach Unii Europejskiej.

Kończąc, pragnę zauważyć, że ustawa ta została prawie jednogłośnie przyjęta przez Sejm, bez poprawek, dlatego proszę Wysoką Komisję o zarekomendowanie prezentowanej ustawy. Dziękuję, Panie Przewodniczący.

Przewodniczący Zbigniew Romaszewski:

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś z państwa ma jakieś pytania do pana ministra?
Proszę bardzo, Panie Senatorze.

Senator Robert Smoktunowicz:

To jest bardzo cenne rozporządzenie, które rzeczywiście ułatwia funkcjonowanie egzekucji. Mam jednak jedno pytanie, bo czegoś nie zrozumiałem. Mianowicie, jeżeli mamy zagraniczny tytuł egzekucyjny wykonywany w Polsce, to polski sąd musi nadać klauzulę wykonalności. Czy tak samo jest z polskim tytułem za granicą? Czy też trzeba pójść do sądu i żądać tytułu wykonalności? Czy to działa identycznie?

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości
Krzysztof Józefowicz:**

Jeśli chodzi o klauzulę wykonalności, to ma to tylko aspekt formalny, rzecz jasna, a nie merytoryczny.

(Senator Robert Smoktunowicz: Czy co do polskiego tytułu egzekucyjnego za granicą też muszę otrzymać tytuł wykonalności za granicą?)

Klauzulę wykonalności, tak?

(Senator Robert Smoktunowicz: Klauzulę, tak, tak.)

To zależy od konkretnych unormowań, jakie istnieją, bo to są niejednolite systemy i nie w każdym kraju unijnym jest taki sam system jak u nas. Chciałbym jednak powtórzyć, że to jest tylko kontrola formalna, a nie merytoryczna.

(Senator Robert Smoktunowicz: Dziękuję.)

Przewodniczący Zbigniew Romaszewski:

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś z państwa chciałby się jeszcze wypowiedzieć w tej kwestii?

Muszę powiedzieć, że mnie bardzo ucieszyła przede wszystkim nowelizacja art. 206, bo wydaje mi się, że to był bardzo poważny mankament, iż osoby, które nie korzystają z pomocy adwokackiej, bardzo często były w tym zakresie bezradne. Tak więc to jest rzecz, która mnie bardzo cieszy.

W związku z tym proponuję uchwałę w sprawie przyjęcia ustawy bez poprawek. Kto z państwa jest za taką uchwałą? (5)

Dziękuję bardzo. Jednogłośnie za.

Komisja przyjęła uchwałę o zarekomendowaniu Senatowi przyjęcia ustawy bez poprawek.

Wobec tego przejdziemy teraz do...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Jeszcze kwestia sprawozdawcy. Pan senator wykazał aktywność, to może pan senator będzie sprawozdawcą?

Senator Robert Smoktunowicz:

A posiedzenie Senatu jest w połowie marca?

(Przewodniczący Zbigniew Romaszewski: Tak.)

Dobrze, w takim razie mogę być sprawozdawcą.

Przewodniczący Zbigniew Romaszewski:

Tak? Dobrze, proszę bardzo.

Przechodzimy wobec tego do sprawy nowelizacji kodeksu postępowania karnego.

Proszę pana ministra, a następnie wypowie się w tej sprawie przedstawiciel Sejmu, poseł sprawozdawca.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości

Krzysztof Józefowicz:

Panie Przewodniczący! Panie i Panowie Senatorowie!

Istotnie, tak jak pan przewodniczący był uprzejmy zauważyć, ta nowelizacja została wywołana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 14 marca 2005 r. stwierdzającym, że przepis art. 465 § 2 k.p.k. w zakresie, w jakim pomija sądową kontrolę postanowienia prokuratora o wynagrodzeniu biegłego, jest niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. My jednak w tej ustawie poszliśmy dalej i zaproponowaliśmy, poprzez dodanie nowego art. 626a, aby nie tylko tego rodzaju decyzja prokuratora w efekcie mogła znaleźć odzwierciedlenie w orzeczeniu sądu, ale również inne kwestie związane z kosztami, a więc poza wynagrodzeniem biegłego także żądanie biegłego, jak również świadka odszkodowania za utracony zarobek, należności świadka i biegłego z tytułu diety, noclegu i kosztów podróży, a więc, uogólniając, wszystkie zagadnienia, które mogą dotyczyć kosztów uczestników postępowania przygotowawczego: biegłego i świadka.

Oczywiście pozostaje w pierwszym rzędzie możliwość zaskarżenia takiego orzeczenia do prokuratora wyższego rzędu. Prokurator może się przychylić do tego środka zaskarżenia i dopiero jeśli się nie przychyli, otwiera się droga sądowa dla świadka czy też dla biegłego. W praktyce, proszę państwa, tych spraw jest bardzo niewiele, więc to w żaden sposób nie wpłynie na istotny wzrost liczby spraw w sądach rejonowych, ale wydaje się, że ten kierunek, aby w efekcie ostatecznie decyzje prokuratora były sprawdzane przez sąd, jest trafny i słuszny. Ta ustawa w tym kierunku właśnie zmierza.

Przewodniczący Zbigniew Romaszewski:

Dziękuję bardzo.

Panie Pośle, proszę.

Poseł Stanisław Chmielewski:

Przychyłam się do tego, co powiedział pan minister, ale chcę podkreślić jedno: musi być gwarancja dla każdego obywatela co do tego, że niezawisły sąd będzie kontrolował jego sprawę. To była słabość, na którą wskazał Trybunał Konstytucyjny, i to orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zostaje, można powiedzieć, w sposób bardziej pełny wykonane, również na podstawie prawa procedury karnej. Mogę tylko tyle powiedzieć, że praktycznie bez żadnych oporów to prawo zostało uchwalone. Dziękuję.

Przewodniczący Zbigniew Romaszewski:

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś z państwa chciałby w tej sprawie zabrać głos?

Panie Ministrze, mam wątpliwość – to nie jest wątpliwość co do samej ustawy – w istniejącym dotychczas stanie, który został zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny, w ogóle ani biegły, ani świadek nie mógł skarżyć, w drodze powództwa cywilnego, Skarbu Państwa. Koniec końców nie dostał wynagrodzenia, prawda, biegły czy ktoś tam. Takiej możliwości nie było czy była? Powiedziałbym, w trybie innej sprawy nagle jest skarga dotycząca czego innego.

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości
Krzysztof Józefowicz:**

Pan przewodniczący był uprzejmy poruszyć problem, który jest szerszy, bo nie dotyczy tylko postępowania przygotowawczego w postępowaniu karnym. Dotyczy postępowania karnego przed sądem i dotyczy postępowania cywilnego, bo to jest ta sama problematyka. W orzecznictwie jednak przyjmowano takie stanowisko, mówię generalnie, że skoro to jest decyzja, która podlega kontroli sądu w konkretnej sprawie, to tylko w trybie odwoławczym można kwestionować decyzję sądu, czyli biegły w trybie zażalenia mógł się nie zgodzić z decyzją sądu, który na przykład obniżył wynagrodzenie. Sprawdzało się to i sprawdza w 100% w procedurze cywilnej, bo jest to po prostu zażalenie do sądu wyższej instancji, natomiast słabość tego rozwiązania polegała na tym, że środek odwoławczy przysługiwał tylko do prokuratora wyższego rzędu. Tą ustawą proponujemy wprowadzenie kontroli sądu. Odpowiadając wprost na pytanie, w drodze odrębnego powództwa takiej możliwości by nie było.

Przewodniczący Zbigniew Romaszewski:

Nie było, tak?

(Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Krzysztof Józefowicz: Tak.)

Na przykład jak powołam eksperta komisji i mu nie zapłacę, to on może skarżyć Senat o wynagrodzenie, prawda?

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości
Krzysztof Józefowicz:**

Tak jest, to będzie wynikało z faktu, że pan przewodniczący zawrze jakąś umowę cywilnoprawną. Z tego będzie wynikała prawdopodobnie wysokość wynagrodzenia albo będzie wynikał sposób jego ustalania. Tu oczywiście droga sądowa jest jak najbardziej otwarta na zasadach ogólnych, natomiast z uwagi na to, że decyzje w tym zakresie podejmuje sąd, tylko w trybie środka odwoławczego można nie zgodzić się z decyzją sądu.

Przewodniczący Zbigniew Romaszewski:

Rozumiem, dziękuję bardzo.

Czy ktoś z państwa chciałby jeszcze zabrać głos w tej sprawie?

Dziękuję bardzo.

Wobec tego stawiam wniosek o podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia ustawy bez poprawek. Kto z państwa jest za? (5)

Dziękuję bardzo. Jednogłośnie za.

Może pan senator Kosma Złotowski podjąłby się zadania sprawozdawcy?

Senator Kosma Złotowski:

Mogę się poświęcić.

Przewodniczący Zbigniew Romaszewski:

Nie jest tego dużo.

Dziękuję bardzo. Wobec tego szybko tę sprawę rozpatrzyliśmy.

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Dziękuję państwu i do widzenia.

(Koniec posiedzenia o godzinie 13 minut 35)

Kancelaria Senatu

Opracowanie i publikacja:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk: Biuro Administracyjne, Dział Wydawniczy

Nakład: 5 egz.

ISSN 1643-2851